

1. Υπόγειο Α

- α. Η αρχαία νότια πρόσοψη του Υπογείου Α
- β. Αυλή
- γ. Ανατολική ταφική ενότητα (με τον Θάλαμο των Κλινών)
- δ. Δυτική ταφική ενότητα
- ε. Βόρειος προθάλαμος
- στ. Αίθουσα του Φιλοτέκνου (Βορειοδυτικός θάλαμος με Ioculi)
- ζ. Βόρειος διάδρομος
- η. Βορειοανατολικός θάλαμος με Ioculi

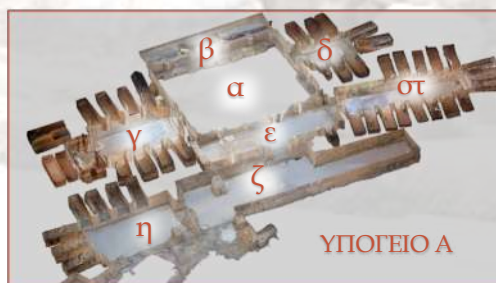
2. Υπόγειο Β

3. Υπόγειο Γ

4. Πύργοι (Ταφικά μνημεία)

5. Υπαιθρια έκθεση με Ioculi από το νεκροταφείο της Χάντρα

6. Σύγχρονη είσοδος στο Υπόγειο Α

**Η ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ
ΝΕΚΡΟΠΟΛΗ ΤΟΥ ΣΑΤΜΠΥ**

© Αρχαιολογική Εταιρεία της Αλεξάνδρειας

THE ARCHAEOLOGICAL
SOCIETY OF ALEXANDRIA

THE A. G. LEVENTIS
FOUNDATION

وزارة السياحة والآثار
Ministry of Tourism & Antiquities

**ΤΟ
ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟ
ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ
ΤΟΥ ΣΑΤΜΠΥ**

Αρχαιολογική Εταιρεία της Αλεξάνδρειας

<https://alex.arch.uoa.gr>

Νεαρός ιππίας με μακεδονική ενδυμασία από το νεκροταφείο του Σάτμπυ. Ελληνορωμαϊκό μουσείο της Αλεξάνδρειας 10615

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΣΑΤΜΠΥ

Το ελληνιστικό νεκροταφείο του Σάτμπυ βρίσκεται στην καρδιά της σύγχρονης πόλης της Αλεξάνδρειας (περιοχή του Σάτμπυ) καταλαμβάνοντας έκταση 3.500μ². Στην αρχαιότητα, αυτή η περιοχή βρισκόταν λίγα μόλις μέτρα εξωτερικά των ανατολικών τειχών της ελληνιστικής Αλεξάνδρειας (τα οποία περνούσαν από την περιοχή της οδού Κανάλ Σουέζ). Η χρήση του νεκροταφείου χρονολογείται από τον ύστερο 4^ο αι. π.Χ., μόλις λίγες δεκαετίες μετά την ίδρυση της πόλης από τον Μέγα Αλέξανδρο, και κατά τους δύο επόμενους αιώνες. Αρκετοί από τους Αλεξανδρινούς που τάφηκαν στο Σάτμπυ ήταν πρώτης γενιάς μετανάστες από διάφορα μέρη του Ελληνικού Κόσμου, όπως η Αττική, η Μακεδονία, η Θεσσαλία και η Μικρά Ασία.

Ανασκαφές

Το νεκροταφείο εντοπίστηκε κατά τη διάρκεια των συστηματικών ανασκαφών του Ευαρίστο Μπρέτσια, διευθυντή του ελληνο-ρωμαϊκού Μουσείου της Αλεξάνδρειας (1904-10). Μετά από πολλές δεκαετίες εγκατάλειψης ο χώρος αποκαταστάθηκε και αναβαθμίστηκε από την Αρχαιολογική Εταιρία της Αλεξάνδρειας με την ευγενική χορηγία του Ιδρύματος Α. Γ. Λεβέντης (2020-23). Επίσης, η αποστολή συνέχισε την ανασκαφή του Μπρέτσια που είχε μείνει ανολοκλήρωτη, εξαιτίας ανεπαρκών μέσων. Η νεκρόπολη του Σάτμπυ απέδωσε ποικιλία ευρημάτων όπως επιτύμβιες στήλες, τεφροδόχα αγγεία (όπως υδρίες Χάντρα, χαρακτηριστικές της αλεξανδρινής νεκρόπολης), γλυπτική, νομίσματα, γυάλινα αντικείμενα και αρκετή κεραμική.

Υπόγειο Α (1)

Το μνημειακό υπόγειο πολυθάλαμο συγκρότημα, γνωστό ως Υπόγειο Α, αποτελείται από μια υπόγεια αυλή (α), που έχει λαξευτεί στον φυσικό βράχο, με ταφικούς θαλάμους να αναπτύσσονται περιμετρικά. Κατά τη διάρκεια των ανασκαφών του 2020-23, αποκαλύφθηκε και η νότια μνημειακή πρόσοψη του συγκροτήματος (β). Το Υπόγειο Α φέρει εντυπωσιακό αρχιτεκτονικό διάκοσμο, ανακαλώντας στη μνήμη εκείνους των μνημειακών τάφων της Μακεδονίας. Την αυλή περιβάλλει ψευδοπεριστύλιο με δωρικούς ημικίονες λαξευμένους στον τοίχο, που διακόπτονται από ψευδοπαράθυρα.

Ανατολική ταφική ενότητα (με τον Θάλαμο των Κλινών) (γ)

Η ενότητα αυτή αποτελείται από δύο ταφικούς θαλάμους. Ο πρώτος θάλαμος φιλοξενεί τέσσερα loculi (ταφικές κόγχες) σε κάθε του μακρά πλευρά, που κατανέμονται μεταξύ ιωνικών ημικίωνων. Οι προσόψεις ιωνικού τύπου των loculi σφραγίζονταν αρχικά με πλάκες. Ο οπισθότοιχος του θαλάμου αποτελεί ταυτόχρονα τη μνημειακή πρόσοψη του δευτέρου θαλάμου: μια πλατιά θύρα που περιστοιχίζεται από ιωνικούς ημικίονες με τύμπανο στην κορυφή, και ψευδοπαράθυρα σε κάθε πλευρά. Τον δεύτερο, κατά πολύ μικρότερο, θάλαμο καταλαμβάνουν δύο σαρκοφάγοι σε μορφή

Κατάλοιπα της νότιας πρόσοψης του Υπογείου Α, τα οποία ανακαλύφθηκαν το 2021

κλινών συμποσίου, σαφής ένδειξη ελληνικού τρόπου ζωής. Ίχνη ζωγραφικού διακόσμου διακρίνονται ακόμα στους τοίχους.

Δυτική ταφική ενότητα (δ)

Στα δυτικά της αυλής βρίσκεται μικρός ταφικός θάλαμος με 8 loculi. Τα loculi ήταν αρχικά σφραγισμένα με πλάκες που έφεραν ζωγραφικό διάκοσμο, όπως και ο υπόλοιπος θάλαμος.

Βόρειος τομέας (ε - στ)

Ο προθάλαμος πίσω από τον βόρειο τοίχο της αυλής φέρει ανάγλυφο επιτοίχιο διάκοσμο με μισάνοιχτα ψευδοπαράθυρα μεταξύ δωρικών ημικίωνων. Στη δυτική πλευρά του προθαλάμου, υπάρχει ταφικός θάλαμος με 17 loculi. Μερικά από αυτά εντοπίστηκαν σφραγισμένα με πλάκες διακοσμημένες με ζωγραφικές ή ανάγλυφες απομιμήσεις θυρών. Σε *loculus* που βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του θαλάμου, επάνω από το άνοιγμα της θύρας του, οι επισκέπτες μπορούν ακόμα να διαβάσουν στα ελληνικά: ΦΙΛΟΤΕΚΝΕ ΧΑΙΡΕ. Στην ανατολική πλευρά του προθαλάμου, υπάρχει λίθινο παγκάκι, και αμέσως ψηλότερα, δύο loculi που χρησιμοποιήθηκαν ως οστεοφυλάκια. Θύρα στον βόρειο τοίχο του προθαλάμου οδηγεί σε άλλο διάδρομο με έναν τρίτο ταφικό θάλαμο με loculi στην ανατολική του πλευρά, και ένα δωμάτιο για βοηθητική χρήση στη δυτική.

Υπόγεια Β Και Γ (2 - 3)

Τα κατάλοιπα δύο μικρότερων ταφικών συμπλεγμάτων, τα Υπόγεια Β και Γ, εντοπίστηκαν στα βορειοδυτικά και νοτιοανατολικά του Υπογείου Α.

Επιφανειακά Μνημεία (4)

Οι βαθμιδωτοί πύργοι που ακόμα στέκουν στον χώρο, κάποτε βάσεις για επιτύμβιες στήλες με απεικόνιση του νεκρού ή για βωμούς που στήνονταν στην κορυφή τους, επισήμαιναν τις ταφές ατόμων σε λαξευτούς λακκοειδείς τάφους.